

Ph.D. in Law, Iryna Pasichna

Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

TAX LEGAL RELATIONS DEFINITION

Теоретико-прикладним аспектам податкових правовідносин присвячено праці відомих науковців у галузі фінансового права, зокрема Л.К. Воронової, М.В. Карасьової, Ю.О. Крохіної, М.П. Кучерявенка, П.С. Пацурківського, Г.В. Петрової, Н.І. Хімічевої, В.Д. Чернадчука й інших.

Однак, незважаючи на чисельність наукових праць, окремі положення теорії податкових правовідносин потребують переосмислення, деякі з них – уточнення, що зумовлює необхідність визначення податкових правовідносин як правової категорії.

Мета статті полягає у виявленні істотних ознак, які характеризують податкові правовідносини як окрему правову категорію, а також визначенні місця податкових правовідносин у системі суспільних, в т.ч. фінансових правовідносин.

Податкові правовідносини, як вид фінансових, мають ознаки останніх, але разом з тим ці ознаки у податкових відносинах мають особливості прояву.

Податкові правовідносини є особливим видом економічних відносин. Тому їх сутність багато в чому визначається економічним змістом. Метою економічних відносин є привласнення результатів діяльності (частини доходів) платників податків і зборів. Держава як власник має за мету привласнення результатів (частини доходів) та реалізує своє право відповідно до закону через систему податків, зборів, платежів.

Податкові правовідносини мають владно-майновий характер. Податки є власністю держави, яка у свою чергу як власник забезпечує своє право за допомогою влади. У податкових правовідносинах держава як носій влади

реалізує право власності на частину прибутку платників податків і зборів шляхом юридичного примусу, що зумовлює правову нерівність суб'єктів. Право власності на податки та збори може виникати у держави незалежно від отримання доходів платником податків.

Податкові правовідносини як вид фінансових є грошовими. Сама держава набуває права власності на грошові кошти, розподіляє і використовує їх на суспільно необхідні потреби.

Логічним продовженням попередньої ознаки є комплексний (змішаний) характер податкових правовідносин. Комплексність полягає у поєднанні, взаємозв'язку та взаємозалежності різних видів податкових правовідносин: грошових і негрошових, матеріальних та процесуальних. Усі відносини тісно взаємопов'язані й мають спільну мету – формування публічних фондів грошових коштів.

Особливістю податкових правовідносин, на нашу думку, слід визнати їх опосередкованість рухом податків і зборів до публічних (централізованих та децентралізованих) фондів грошових коштів. Сферою розвитку податкових правовідносин є фінансова діяльність як одна з форм прояву державного суверенітету і здійснення належних їй функцій володарювання. Але в ринкових умовах роль держави суттєво змінилася щодо регулювання відносин суб'єктів господарювання. Цілковитому втручання держави підлягають лише ті економічні відносини, які пов'язані з оподаткуванням цих суб'єктів.

Сферою виникнення та розвитку податкових правовідносин є особливий сегмент публічної фінансової діяльності. Податкові правовідносини забезпечують утворення державних та місцевих фондів грошових коштів (публічних фондів грошових коштів). Розподіл і використання коштів грошових фондів регулюються іншими підгалузями фінансового права. Податкові правовідносини, відносини державного обов'язкового страхування, державного кредиту тощо трансформуються у бюджетні правовідносини, хоча «якісної зміни» об'єкта фактично не відбувається: ті ж самі кошти, що надійшли, розподіляються і направляються на фінансування тих чи інших

потреб. Змінюється таким чином правовий режим об'єкта, суб'єктний склад, а також зміст правовідносин.

Податкові правовідносини є публічними. Публічно-правовий характер зумовлений тим, що обов'язковим суб'єктом цих відносин виступає держава в особі уповноваженого органу, який здійснює від її імені владні дії. При цьому владні повноваження пов'язані із задоволенням публічного інтересу держави.

Публічний характер податкових правовідносин передбачає подвійну конфліктність [1, р. 51-51]. По-перше, це конфлікт протилежних інтересів – інтересу держави (публічного) та інтересу платника податків і зборів (приватного). Конфлікт протилежних інтересів пов'язаний із тим, що платник податків і зборів намагається обійти податки або ухилитися від їх сплати, зменшити об'єкт оподаткування і т.д. Натомість держава захищає своє право власності й зацікавлена в постійних податкових надходженнях в установлені законом строки [2, р. 22].

Підсумовуючи наведені міркування, вважаємо, що податкові правовідносини як вид фінансових мають такі ознаки: є юридичною формою вираження і закріплення економічних відносин; мають владно-майновий, грошовий, комплексний характер; виникають в особливому сегменті публічної фінансової діяльності держави виключно на підставі закону; спрямовані на забезпечення формування публічних фондів грошових коштів за рахунок податків і зборів; є конфліктними, публічними.

References:

1. Chernadchuk, V.D. (2008). *Status and prospects of development of budgetary legal relations in Ukraine*. Sumy: University book [in Ukrainian].
2. Pasichna, I.O. (2015). *Status and prospects of development of tax legal relations in Ukraine*. Poltava: PoltNTU [in Ukrainian].